

NIKICA KOLUMBIĆ
(1930-2009)

IN MEMORIAM

Već mjestima svojega podrijetla, mladenačke formacije i odrastanja Nikica Kolumbić gotovo da je bio predodređen za teme i prostore svojih znanstvenih sklonosti i profesionalnog djelovanja. Rodio se u Zagrebu 1930. godine, no pripadao je hvarskoj lozi, k tomu je osnovnu školu završio u Hvaru i u Starom Gradu, a gimnaziju u Splitu. Diplomiravši u Zagrebu započeo je profesionalnu karijeru u Zadru, u kojem je s manjim prekidima (Pariz, Zagreb) proveo čitav svoj radni vijek. Kulturni ambijenti i duboke tradicije ishodišnog otoka zacijelo su bili fermenti – kasnije nadograđeni splitskim, zadarskim i zagrebačkim iskustvima – njegove odluke da gotovo sav svoj znanstveni i predavački rad posveti starijoj hrvatskoj književnosti.

Započevši proučavanjem književnih spomenika hrvatskoga srednjovjekovlja (od Povaljskoga praga naovamo), osobitu je pozornost posvetio dramskoj i pasionskoj baštini, da bi postupno širio svoje zanimanje na renesansu, barok i prosvjetiteljstvo; tako su Kolumbićeva stoljeća hrvatske književnosti u konačnici obuhvatila impresivan raspon od 12. do 18. st. Ključne postaje na tom putu obilježile su knjige koje ostaju temeljnim priručnicima struke: u *Hrvatskoj književnosti od humanizma do manirizma* (1980) bio je jedan od prvih zastupnika teze o postojanju manirizma u hrvatskoj književnosti; *Po običaju začinjavac* (1994) okuplja njegove rasprave o hrvatskoj srednjovjekovnoj književnosti, dok ona pod naslovom *Poticaji i nadahnuća* (2005) sadrži studije o renesansnim temama i auktorima (Marko Marulić, Mavro Vetranović, Hanibal Lucić, Marin Držić, Petar Lucić), o Bartulu Kašiću, Ivanu Gunduliću i Pavlu Vitezoviću, te o prosvjetiteljskim piscima Tomi Babiću, Andriji Kačiću Miošiću, Titušu Brezovačkom.

Polazeći u radu od temeljnih filoloških analiza, potrage za izvorima i uspostave usporednica, svoje metodološke pristupe i tematske zahvate Nikica je Kolumbić osuvremenjivao u raspravama o poetičkim načelima, stilskim svojstvima i estetskim vrijednostima u djelima starih pisaca. Proučavanje pak odnosa književnosti i zbilje rezultiralo je zanimljivim studijama o ustanku Matija Ivanića i stupnju građanske svijesti hvarskih renesansnih književnika, o Hektoroviću u okolišu hvarske renesansne sredine, o Andriji Kačiću Miošiću u njegovu vremenu. I nakon sintetskoga pregleda iz 1980. ponudio je niz širokih uvida, u kojima razmatrane

teme smješta u sinkroni okoliš ili ih prati u dijakronijskom presjeku (npr. »Europski odjeci i originalne crte u hrvatskoj renesansnoj književnosti«, »Sigetska epopeja od manirizma do kasnog baroka«). Vrsno poznavanje srednjovjekovne književne baštine učinilo je pisca osobito osjetljivim za raspoznavanje i vrednovanje novosti što ih donose renesansa i barok, a ujedno mu je poslužilo i kao istančan instrument u registriranju odjeka srednjovjekovlja kao »fenomena dugog trajanja« u kasnijim stoljećima. Iako nije bio latinist po obrazovanju, Nikica Kolumbić prepoznao je vrijednost domaće latinističke baštine: osim što je u spomenutu književnopovijesnom pregledu latinistima dodijelio dostojno mjesto, napisao je vrlo informativnu i čitku romansiranu biografiju Frane Trankvila Andreisa (*Krvava rijeka*, 1979).

Istaknuo se Nikica Kolumbić i kao priređivač nekoliko knjiga tekstova starih pisaca: kapitalno je njegovo izdanje *Vartla* Petra Lucića (1990), kojim je napokon omogućio cjelovit, filološki i književnopovijesno dokumentiran, s drugim izvorima obilno konkordiran, uvid u jedan od najvažnijih zbornika hrvatske književnosti. Za niz sabrana djela Marka Marulića, u kojem je od samog početka bio članom Uredničkog odbora, priredio je svezak *Dijaloški i dramski tekstovi* (1994). U bavljenju Marulićem sretno su se spojile sastavnice Kolumbićeve filološke spreme i vlastitih sklonosti: kao poznavatelj srednjovjekovlja i ranog novovjekovlja, imao je odličan uvid u kulturni okoliš i kreativnu podlogu iz koje je izrastao Marulićev opus; kao stručnjak za dramsku sastavnicu književne baštine znao je u stihovima splitskoga pisca prepoznati implicitne dijaloške i dramske elemente, koji su u temeljnoj narativnoj strukturi toliko prisutni da se neke pjesme malom grafičkom prilagodbom dadu pretvoriti u svojevrzne dramske tekstove. U predgovoru spomenutom svesku Sabranih djela dao je svoj prilog zamršenim pitanjima Marulićeva auktorstva, a osobito je važno njegovo otkriće kako je dijaloška pjesma *Karstjanin Isusa propetoga gledajući pita* zapravo hrvatska inačica glasovite *Carmen de doctrina Domini nostri Iesu Christi*. Intimnu povezanost s Marulićevom pjesničkom riječju na osobit je način pokazao prepjevom *Judite* na suvremeni hrvatski jezik (1985; 2005): skrupulozno prenoseći ne samo sadržajnu puninu stihova nego i strogu stegu marulićevske dvanaesteračke kvadrige, ostvario je nesvakidašnji prepjevateljski *tour de force*, ujedno jedinstven osobni *hommage* drevnom začinjavcu. Stoga je i nagrada »Judita« Društva hrvatskih književnika, koja mu je 2006. dodijeljena za knjigu *Poticaji i nadahnuća*, značila simboličan i skladan uzvrat njegovoj cjeloživotnoj zauzetosti za književnu baštinu i ljubavi prema starim piscima hrvatskim.

Tišina i samozatajnost u kojoj se odvija posao književnoga povjesnika i filologa kao da su se utjelovili u samozatajnu i nenametljivu osobnom habitusu Nikice Kolumbića: nije bio čovjek od velikih riječi i velikih gesta, nego tih i postojan radnik koji je u javnost izlazio samo kroz vlastito djelo. Ne namećući svoje stavove nego strpljivo, na sebi svojstven način, čekajući da mu se obratimo, u tom se djelu sada i konačno nastanio.

Bratislav Lučin